

Տարեկան գինը 10 ռուբլ, կես տարվանը 6 ռուբլ:

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը և պ. Մատուրեանի խանութում

Օտարաբաղադրացիք դիմում են ուղղակի

Тифлис. Редакция „Мшакъ“

ՄՇԱԿ

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ

(Բացի կիրակի և տօն օրերէն):

Յայտարարութիւնները ընդունվում են ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են

իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

„ՄՇԱԿ“ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՓԵՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ 1878 Թ-ից

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԻ ԼՄՆԻՆ ՕՐ, բացի տօն և տօներէն հետեւեալ օրերէնց:

Լրագրի դիրքը և պրօգրամման նոյն են մնալով: Մենք կը ստանանք ՍԵՓԵՆԿԱՆ ՀԵՌՈՒԳԻՐՆԵՐ: ՄՇԱԿԻ տարեկան գինը 10 ռուբլ է, կես տարվանը 6 ռուբլ: Գրվել կարելի է ԽՍԲԱԳՐԱՏԱՆ մէջ և պ. ՍԱՏՈՒՐԵԱՆԻ խանութում:

ԼՄՆԻՆ ՀԵՐՈՒԳԻՐՆԵՐԸ կը ծախվին 5 կոպէկով հատր: Օտար քաղաքներից պէտք է դիմել հետեւեալ հասցեով՝ ТИФЛИСЬ Редакция „Мшакъ“.

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Յոյս կայ թէ ոչ,—նեք ին տեսութիւն: Թիֆլիսի հայ լրագրիներից մին և նորա արած ծնամանքը Կ. Պօլսի հայերին, Նամակ Ալէքսանդրապօլից: — Արտաքին տեսութիւն: Կ. Պօլսի հայերի շարժումը: — «Մշակի» հեռագիրներ: — Յայտարարութիւններ: — Տեղեկացոյց: — Բանասիրական: Այստեղ և Այստեղ:

ՅՈՅՍ ԿԱՅ ԹԷ ՈՉ

Վերջապէս կովկասեան հայերը ունեն այժմ մի ամենօրեայ հայոց թերթ:

Արդեօք կը գնահատեն նրանք

ԱՅՆՏԵՂ ԵՒ ԱՅՍՏԵՂ

(ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՏՊԱՌՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ)

XI

Մեղ ամենքիմ համար խղայի նշանվելը և պակվելը շատ բնական էր երեւում, մենք վաղուց սպասում էինք որ այդ աղջիկը այդպէս պէտք է մեր զինքն իր անտանելի դրութեանը իր ընտանեկան կեդոտտ չըջանում: Բայց Մարութեանցի համար այդ լուրը սաստիկ հարուած էր: Նա տխուր և յուսահատված էր երեւում:

—Ասա ինչդեմ, հարցնում էին ես նրան, ինչ էիր սպասում այդ աղջկայից՝ իդէալական սէր: միթէ դա երեխայութիւն չէ պահանջել այդ տեսակ բարձր դպացմունք փչացած չըջանում մեծացած, հոգով մաշված, մի և նոյն ժամանակ մտաւորապէս անզարգացած էակից:

—Ես այդ բոլորը հասկանում եմ, ասում էր նա, բայց ի՞նչ անեմ որ սիրում եմ նրան:

—Դու ուզում էիր պակվել նորա հետ:

—Ո՛հ, դու շատ լաւ գիտես որ այդ դիտաւորութիւնը ես չունէի և իրաւունք չունէի ունենալ:...

—Ուրեմն ի՞նչ էիր պահանջում նրանից: Պակվելը դու չէիր ուզում, իսկ սիրել, ինչպէս ինքդ հասկանում ես նա ընդունակ չէր: Նրան քո սիրունի դարձնելը դու անապահով էիր համարում, իսկ նրան քեզ սիրել տալ չէիր կարող, որովհետև ոչ թէ միայն չէիր մօտենում նրան, այլ միշտ աշխատում էիր փախել նրանից:

Մարութեանց իրեպիտտ էր, նրա բնական գիտութիւնների, բժշկութեան ուսումնասիրելը

այդ գործը, կաշնատեն նրանք պահպանել գործի յարատեւութիւնը, թէ նոյն անտարբերութեամբ կը վերաբերվին դէպի հայոց լրագրի ամենօրեայ հրատարակութիւնը, ինչ անտարբերութեամբ մինչև այժմ վերաբերվում էին դէպի մեր լրագրի շաբաթը մի անգամ և շաբաթը երկու անգամ հրատարակվելը:

Հատերը կարող են մեր լրագրի ուղղութեանը համաձայն չը լինել, շատերը կարող են նրա գոյութեան դէմ զանազան որո-

ճշմարիտ մի սարսափելի հակասութիւն էր: Նա իր կոշտ, կոպիտ, տգեղ, գրեթէ վայրենի արտաքին ձևերի տակ պահած ունէր մի զգայուն սիրտ, իդէալական բարձր դպացմունքով և հոգի: Իմ բոլոր դատողութիւններին սիրոյ վրա նա պատասխանում էր միշտ թերահաւատ և տգեղ ծաղրական ժպտով:

—Գո բոլոր երկար դատողութիւնները ես իմ խելքով ընդունում եմ, ասում էր նա, բայց իմ սրտիս վրա, հուսադրում եմ քեզ, նոքա ոչինչ ներգործութիւն չունենա: Գատողութիւններով դպացմունքը և սէր չէ կարելի ոչնչացնել: Դուք բնականութեամբ, շարունակում էր նա, նման էք այն երեխային որ դանակ ցցելով ստուերի մէջ, կարծում է որ կարող է սպանել այն ստուերը: Ստուերը մնում է անփնտ, իսկ դանակը լքելով է միմիայն քարեայ պատի մէջ:...

XII

Փանի գնում էի աւելի և աւելի էի համոզվում որ Մարութեանց ուղիղ էր ասում՝ իմ դատողութիւնները ոչինչ ազդեցութիւն չունէին նրա վրա: Նրա բոլոր ծանօթները նկատում էին մի տեսակ փոփոխութիւն նրա ամբողջ գոյութեան մէջ: Նա ոչ թէ միայն տխուր և յուսահատված էր երեւում, բայց նրա ֆիզիկական ոյժերը կարծես նուազեցվում էին, ընկնում էին, նրա ամբողջ կազմուածքը խախտված էր երեւում:

Այնու ամենայնիւ նա սաստիկ պարագրում էր որ կարողանայ աշխուժանալ իր հարցաքննութիւնները տալ: Գարունը մօտենում էր և ուրեմն մօտենում էին ուսանողների հարցաքննութիւնները: Չորրորդ տարին իր վախճանին էր մօտենում: Մարութեանց պէտք է անցնէր չորրորդ կուրսը, իսկ Մալմանց տալիս էր ար-

գայթներ լարել, շատերը գուցէ մինչև այն ժամանակ միայն համակրել են մեր գործունէութեանը, մինչև որ յոյս ունէին հարկւրներ և հազարներ ստանալ որպէս վարձատրութիւն իրանց աշխատակցութեան համար, իսկ երբ տեսել են թէ իրանց յոյսերը պէտքէ կտրելին, հեռացել են մեզանից:

Բայց մի բանի հետ բոլորն էլ կը համաձայնվեն, այն է որ մենք մեր կողմից մեր կարողութեան չափ ամեն բան արել ենք, ոչինչ չենք խնայել որ լրագիրը աշխույժի:

«Մշակը» շարունակում է հրատարակվել նոյն պրօգրամայով, նոյն ուղղութեամբ և նոյն դիրքով: Նա հրատարակվում է նոյն աշխատակիցների մասնակցութեամբ բացի գուցէ մի քանիսներից, որոնք մեր լրագրի վեց տարվայ գոյութեան ընթացքում պատահական աշխատակիցներ են եղել: Մենք ոչինչ չը խնայեցինք որ բոլոր տեղական ուսուց լրագիրների պէս ունենանք մեր սեփական հեռագիրները, մենք այդ բոլորը արեցինք, չը նայելով որ ունենք ահագին ծախսեր:... Բայց արդեօք հասարակութիւնը կը գը-

նահատի մեր արած ջանքերը, կունենանք մենք արդեօք այնքան շատ բաժանորդներ որ կարողանանք գոնէ ծածկել մեր լրագրի տարեկան ծախսերը:

Եթէ «Մշակը» որ մինչև այժմ շաբաթը մի կամ երկու անգամ էր հրատարակվում, ունէր մինչև վեց կամ եօթ հարիւր բաժանորդ, մենք յոյս ունէինք որ ամեն օր հրատարակելով մեր լրագիրը, մենք կունենանք մինչև հազար բաժանորդ: Միթէ երեք չորս հարիւր մարդ չէ աւելանայ անցեալ տարիներից:...

Բայց եթէ մենք կը խաբվենք մեր յոյսերի մէջ, եթէ մենք այս տարի էլ բաժանորդների փողերով չենք կարողանայ ծածկել մեր հրատարակութեան ծախսերը, եթէ դարձեալ մեր հասարակութեան մէջ մեր գործը համակրութեան արձագանք չի գտնի,—այն ժամանակ գուցէ այդ տարին կը լինի մեր գործունէութեան վերջին տարին:

Թող այն ժամանակ մի ուրիշը գտնվի որ կարողանայ յանձն առնել ոչ թէ միայն հայոց ամենօրեայ թերթի հրատարակութիւնը, բայց որ յանձն առնէ հայոց

կերներէնց մինը, դու խօս ընդունում էիր մինչև այժմ Մալմանցի հօրից նրա բարեբաղնութիւնը և չէիր անուանում այդ փողերը ողորմութիւն: միթէ մեր փողերի օգնութեան ընդունելը քեզ համար աւելի վիրաւորական է:

—Դու գործի հանգամանքի վրա ոչինչ տեղեկութիւն չունես, արտասանեց Մարութեանց սաստիկ զրգուտից խեղդված, զորացող ձայնով, ձեր միջոցների վրա, իմ ընկերներ, ես ոչինչ իրաւունք չունեմ, իսկ այն փողերը որ Մալմանցի հայրը ինձ տալիս էր, դուք իմ փողերն էին: Նա քանդել էր մեզ, սեփականացնելով, իր ձեռքը գցելով մեր ամբողջ կարողութիւնը և այն ամսական քսան և հինգ ռուբլը, որ ես նրանից ստանում էի, այն փողերը մեր քանդված, բաւական նշանաւոր կարողութեան մնացած փրկանքներն էին:...

Մալմանց ներկայ էր այդ խօսակցութեանը և ես առաջին անգամ տեսայ թէ այդ դէպի ամեն բան անտարբեր մարդը սաստիկ չփոփոխեցաւ և գունաթափվեցաւ: Նա կատաղած էր երեւում, բայց պահում էր իրան:

Նա դուրս եկաւ սենեակից առանց ոչոքին դուրս տալու:

Իսկ խեղճ Մարութեանց ինքն պաժպտաւ իր յանդգնութեան համար: Խօսելու ժամանակ նրա խեղդված ձայնը հազիւ լսելի էր, իսկ վերջին խօսքերը արտասանելուց յետոյ անսովորական զրգուտից նրա ճնշարկութիւնը դժուարացաւ, նա թուլացաւ և երկի ուշաթափ կրկնել, եթէ բաւականները չը բռնէին ու չը նստացնէին նրան իր անկողնի վրա:

XIII

Մի առաւօտ ես շտապով գնում էի համալսարան դասերը լսելու: Համալսարանի դռանը ինձ

Թերթը շաբաթը երկու անգամ հրատարակելու:

Խօսքերով հայը շատ կասեմ ենք շատ ենք լսել համակրական խօսքեր, շատ ենք ստացել յապիշ տակված նամակներ, — բայց նոյն մարդիկ, որոնք մեզ համակրող և կուսակից էին ցոյց տալիս իրանց, այնու ամենայնիւ գրվում էին տեղական ուսաց կամ վրաց լրագրին և ոչ թէ մեր Թերթին:

Եւ շատ անգամ ուսաց լրագրին գրվելով մեր հայը հազիւ հազ կարողանում է վանկերով կարգաւ լրագրի:

Այս գրութեան մէջ յոյս կայ արդեօք որ հայոց ամենօրեայ լրագրը կաջողի հետեւեալ տարիներումն էլ թէ պէտք է կարծել որ այս տարի կը լինի նրա գոյութեան վերջին տարին և մենք կատարեալ պէս կը համոզվենք որ հայոց հասարակութեան համար չարժէ աշխատել, որ հայոց լեզուն, հայոց գրականութիւնը և հայոց լրագրութիւնը ամենեւին անհրաժեշտ պահանջ էին հայի համար:

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅ ԼՐԱԳԻՐՆԵՐԻՑ ՄԻՆ ԵՒ ՆԱԽԱՐԱՐ ԹԵՆԱՄԱՆԻՑ Կ. ՊՈԼՍԻ ՀԱՅՆԵՐԻՆ

Տեղական լրագրիներ, որ ազգի և լեզուի էլ պատկանէին, գոյեցաւ հրատարակեցին Կ. Պոլսի հայերի շարժումը Սուլթանի հրամանի դէմ որ կամենում էր այս պատերազմի ժամանակ զօրք առնել և հայերից: Հէնց այն լրագիրը որ մի քանի օրից առաջ Մի-

կանդնեցրեց մի ձայն, որ իմ ազգանունն էր արտասանում. ես յետ նայեցի Կ. իմ ընկերներից միին էր Բ... ուսանողը:

— Ես քեզ ինչ սարսափելի բան է պատահել Մարութեանցի հետ, արտասանեց նա խանդարված, կարծես տենդային ձայնով:

- Ի՞նչ բան է, հարցրի ես:
- Նա խելագարվել է:
- Ո՞ր:
- Մարութեանց, ասում եմ քեզ:
- Ինչե՞ր ես ասում երբ...
- Հաւատացնում եմ քեզ, երեկ... իսկ այսօր նրան արդէն տարան հիւանդանոց:

Մի քանի վայրկեաններ մենք միմեանց երեւին լուռ էինք նայում:

Որքան մեծ և զգալի էր ինձ այդ հարուածը, այժմ քիչ մտածելուց յետոյ ինձ թվում էր, որ դա բնական էր, որ այդ այդպէս էլ պէտք է պատահէր և ուրիշ կերպ չէր կարող լինել: Ինձ թվում է որ այդ անբաղդութիւնը անսպասելի կերպով չէր հասել մեզ, որ մենք ամենքս վաղուց պէտք է նախադրուէինք որ խեղճ Մարութեանց կամ խելագարութեամբ կամ անձնասպանութեամբ պէտք է վերջացնէր իր կեանքը:

Ես նոր յիշեցի Մարութեանցի այն գիշերվայ խօսակցութիւնը, երբ նա իր տան մէջ մեր ամենքին և Սալիմեանցի առջև յանդուգն կերպով հայտնեց Սալիմեանցի հօրը: Ես նոր էի մտածում որ նրա այն, թէ և կարելի է բոլորովին արդար, բայց այնու ամենայնիւ յանդուգն խօսքերը արդէն նշան էին մօտեցող խելագարութեան...

— Խեղճ Մարութեանց արտասանեցի ես, ինձ ու ինձ խօսելով, նա չը դիմացաւ այդքան հաւուածներին:

Զէյնալի օտորագրութիւնով անուանել էր հայերին վախճան ժողովուրդ, Կ. Պոլսից ստացած թղթակցութիւնները հրատարակելով յայտնեց թէ հայերի անվախութիւնը Կ. Պոլսում օրինակելի եղած է իրանց դրացի յոյներին, այդ պատմական մեծ ազգին: «Մը-շակն» էլ իր էջերից շատերը զօհեց այդ զինուորական հարցին, նրա մանրամասնութիւնների հետ ծանօթացնելով իր ընթերցողներին, որպէս զի գիտեանք թէ Թիւրքիայի հայերը ոչ թէ վատութեամբ փակուել են զինուորագրութիւնից, այլ այս պատերազմի միջոցին տարաժամ են համարում Թիֆլիսում հրատարակվող լրագրիները մին որ հայ անուն է կրում իր վրա, բայց Թիւրք հոգի իր մէջ, յունկարի 14-ի համարում մի առաջնորդող յօդուած է գրել որ իբրեւ անխոհեմութիւն և չափազանցութիւն է ցոյց տալի Կ. Պոլսի հայ ազգային ժողովի և եկեղեցականների բռնած ընթացքը և դորձ դրած դիմադրութեան ձևը, զինուորագրութեան վերաբերութեամբ:

Նա զիւրին է իր նստած տեղից պատգամներ տալ, ձևեր որոշել և պառակտել հիւանդների նման խոհեմութեան խրատներ կարգաւ: Բայց այդ բոլորը ոչինչ արժէք չեն ունենայ և զուցէ փնտստար էլ լինեն երբ գրողը ամեն բան արտաքին երեւոյթից միայն դատելով էլ գրում:

Թիւրքիայի հայեր շատ լաւ իմանում են զինուորագրութեան օգուտները. նոքա արդէն հազար անգամ բացատրել են այդ օգուտները, իրանց փնտստելով միասին, աւելի զօրաւոր փաստերով քան թէ այդ լրագրի գրածները. նոքա պէտք չունեն այդ լրագրի պառակտական խրատներին. իրանք արդէն վաղուց ցոյց են տուել ցանկութիւն զինուորագրութեան, բայց օսմանեան կառավարութիւնը չէ ընդունել: Այդ լրագրի խմբագիրը, իր խրատները գրելուց առաջ, պարտաւոր էր իմանալ թէ ի՞նչ է Թիւրքիայի հայերի պահանջը և ընդդիմութեան պատճառը. նոքա ոչ թէ մերժում են զինուորագրութեան սկզբունքը, վատութեամբ փակելով այդ պարտաւորութիւն կատարելուց, այլ տարաժամ են անուանում այս պատերազմի ժամանակ զինուորագրութիւնը և չեն ուզում անպայման ընդունել: Նոքա ցանկանում են որ պատերազմից յետոյ ապահովվել իրանց իրաւունքների հաւասարութիւնը

և ապա, մահմետականներին հաւասար, պահանջի իրանցից քաղաքացու ամենամեծ պարտաւորութեան գործադրութիւնը: Միթէ այդ խմբագրին հաճել է և հաւասարութիւն է այդ որ «Մը-շակն» պատմական զինուորներ տառապեալից մինչև յիսնապետի տառապանքները համոզութիւնը և յաջողութիւնը ունենան. (1)», իսկ մահմետական զինուորը յոյս ունենայ մինչև ընդհանուր սպարապետի տառապանքները մի օր:

«Մարա», այդ չափազանց խոհեմ և գրեթէ միշտ կառավարութեան կողմնակից լրագիրն անգամ նկատելով չարքներ և վնասներ հայ երիտասարդներին Թիւրք հրամանատարներից կրթութեւնը մէջ, առաջարկում է որ Գաղղիայի, Անգլիայի, Հոլանդիայի կամ Բելգիայի բարեկամ ազգերից սպայներ ծառայութեան ընդունվեն քրիստոնեայ զինուորները կրթութեւն (2):

Կ. Պոլսի հայ լրագիրները, թէ և ճշունած Թիւրք կառավարութիւնից, անվախ գրում են այդ անիրաւ զինուորագրութեան դէմ և հէնց այս պատճառով խափանվել է «Նոր Կար» ամենօրեայ լրագիրը. բայց Թիֆլիսում հրատարակվող մի հայ լրագիր որ ազատ է այդ հարցի վերաբերութեամբ տալադրական ճշունամից, պաշտպանում է բարբարոս Թիւրքերին, անխոհեմ ցոյց տալով Կ. Պոլսի հայերին և մեղադրելով մի այսպիսի ժամանակի մէջ նոյա արած ամենաթիւթեւ պահանջները: Նա տեղը տալի են արդէն և մենք կրկնում ենք այժմ թէ այդպիսի անտեղի խոհեմութեան քաղաքներով յայտնվել են մեր մէջ սարկական սերունդը և հէնց այդ պատճառով է որ մեր ազգը մինչև այժմ ճշնում է դեռ ստրուկի նման...:

Այդ լրագրի խոհեմ խմբագիրն էր որ երբ Բայազէթի հայեր քուրդերից կոտորվեցան սոսկալի կերպով, երկխաներ, կիներ, հարսեր արիւնաշաղախ և անասելի կերպով վայրենացնելով իրենցից զոհ եղան, դա հրատարակեց թէ, մեծ մասով, իրենք Բայազէթի հայերը պատճառ տուեցին այդ կոտորածին, խաչով խաչվառով դիմադրելով ուստական բանակին և հրապարակաւ համակրութիւն ցոյց տալով նրան: Մի այնպիսի մեծ սուտ որ և ոչ

- (1) Տես Մատիս № 2055
- (2) Տես Մատիս № 1052

Ես խօսք չէի գտնում կարծես հինգ րօպէից աւելի տիրում էր ծանր, կարծես միտեղային լրագրութեւնը: Մենք միմեանց զիմաց նստած, աշխատում էինք միմեանց վրա չը նայել:

Բայց այն ծանր տպագրութիւնից որ գործել էր ինձ վրա խեղճ Մարութեանցի մահման լուրը, թէ և ես վաղուց պարտաւորված էի այդ հարուածին, ինձ այժմ զբաղեցնում էր այն հարցը թէ ինչ չարժանութիւնից գրված Սալիմեանց ինքն վաղ տալով մօտս եկաւ այդ տխուր լուրը յայտնելու համար... Չը լինի թէ նա մի բան ունէր սրտի վրա և ուզում էր մի կերպով արդարացնել իր անձը իմ առջև, մտածում էի ես:

— Ի հարկէ մահը լաւ է, սկսեցի ես, քան թէ այն տանջանքները որ խեղճը կրեց իր կեանքի վերջին ամիսներում...:

— Նա ինքն է մեղաւոր որ միշտ դժբաղդ, միշտ ողորմելի, միշտ վերադարձ, տանջված և հաւատած է տեսել իրան, շտապով արտասանեց Սալիմեանց, կարծես թէ մինչև այժմ ինձանից խօսելու թողութեւնը էր սպասում: Եւ իր խելագարութեան և մահման պատճառն էլ գարծեալ ինքն է, չարութեանց նա: Հօրս պէս հին սերունդին պատկանող, հին հասկացողութեան տէր մարդուն նա ոչինչ իրաւունք չունէր մեղադրել, և աւելի պակաս իրաւունք ունէր նրա մահին բաժնատել: Պահանջել որ հայրս, այդ հին մարդը, նոր մարդասիրական ժամանակակից դատարանի ունենար, — դա ծիծաղելի կը լինէր, նա տեսնում է թէ իր որդիները կուրսից կուրսի կարողանում անցնել, ուրեմն նրա կարծիքով մարդը չէ աշխատում, ծով է, — և նա իր որդիներին մի անգամ զգուշացնելուց յետոյ, վերջապէս զրկում է նրան օժանդակութենից: Եւ որ նա իր հարցաքննութիւնները չը կարողացաւ

մի թուրք պաշտօնեայ, և ոչ մի թիւրք լրագիր չէր հնարել և չէր հրատարակել այդ լրագիրը սեղծեց և հրատարակեց որպէս զի պաշտպան է թիւրքերին հայերի դէմ: Թէ Բայազէթիցիները մեծ համակրութիւն ունէին դէպի ուսերը, այդ մեզ յայտնի և հասկանալի է. բայց թէ իրանց համակրութեան համար հրապարակական ցոյցեր են արել բանակին առաջ, դա բոլորովին սուտ է:

Նրբեմն գանգառում ենք թէ օտարներ չեն գլխաւ հայերին, սրանց թափած այսչափ արիւնի փոխարէն չեն պահանջում, Թիւրքիայի հայերի ազատութեան և ինքնավարութեան համար ոչինչ չեն գրում, բայց հէն մեր մէջ մի հայ լրագիր է հրատարակում որ գրում է թէ հայերի արիւնը անխոհեմութեւնում թափուեցաւ Բայազէթում և այլ տեղեր. քրիստոնէութեան այդ անմեղ զոհերին, բարոս քուրդերի և Թիւրքերի կրօնամոլութեան զոհ դառած այդ մարտիրոսներին մի կրտում է դա անխոհեմ անուշուխ: Եւ այդ լրագիրը հայերը պահպանում են իրանց տուափողերով և այդպիսի լրագրին հայերը յարգում են...:

Գարձեալ այդ լրագրի խոհեմ խմբագիրն էր որ երբ Թիւրքերը Վանի մէջ հայերի գրեթէ բոլոր խանութները այրեցին և կոշտատեցին, մինչև անգամ հայերից մեռնող էլ եղաւ այդ կոշտատեղ և կրակ զոհող զօրքերից վերաւորվելով, երբ Վանցի հայերը յուսահատ ձուլեց իրանց ծոց դրած, անգործ թափառում էին փողոցներում և բոլոր Ներսիս հայերին ցուցակեց իր հրատարակեց այդ սարսափելի լուրը, մինչև անգամ անգլիական լրագիրներ խիստ յօդուածներով դատաւարտեցին Թիւրքերին, մինչև անգամ Կ. Պոլսում անգլիական դեսպան Լօրէ Լայքընս այդ հրեղեհի պատճառով դատաւորութիւններ արաւ: Բարձր Գրան և պահանջեց որ հայերի կրած փնտսն հատուցում լինի. բայց այդ հայ անուշով Թերթը այն ժամանակ էլ կամեցաւ պաշտպանել Թիւրքերին, աշխատեցաւ թէ ինքն իրանց բարբարոսական ոճիւր, հրատարակելով թէ 24 խանութ միայն այրված է թէ շատ փնտս չէ եղել հայերին: Ահա մի հայ մարդ, մի հայ խմբագիր, որ պաշտպան է կանգնում Թիւրքերին աւելի քան թէ իրանք Թիւրքերը...:

Եթէ վատութիւնը անյատակ չը լինէր ծաղ-

տալ, այդ դարձեալ իր մեղն է... Փոխանակ աշխատելու, նա սիրահարվեց և ինչ աղջկայ վրա... այն բազմաթիւ էակներից միին վրա, որոնց կամ պէտք է բոլորովին անուշադիր թողնել, կամ շատ շատ կարելի է նրանց հետ կապվել որպէս ժամանակակից սիրուհիների հետ, աւելի ոչինչ...:

— Եթէ Թաղումը, հարցրի ես, ձանձրանալով Սալիմեանցի գործնական փիլիսոփայութենից: Այժմ ինձ համար պարզ էր, որ նա ինձ մօտ եկել էր իրան արդարացնելու նպատակով:

— Թաղումը վաղ առաւօտն է, ինչ ժամին, պատասխանեց Սալիմեանց:

— Կու ի հարկէ կը գաս, չարութեանցի ես:

— Ար դամ, թէ և, ճամբարտն ասեմ քեզ, իրաւունք կունենայի չը գալ, որովհետեւ շատ զբաղված եմ: Այս օրերս, ինքզ զիտես, վերջին առարկայից տալիս եմ հարցաքննութիւն:

— Ի՞նչ անեմք, վերջին պարտաւորութիւնը դէպի ընկերով յիշատակը կատարելու համար կարելի է իր պարապմունքներից մի քանի ժամեր, մինչև անգամ մի ամբողջ օր գոհել, նկատեցի ես:

— Ի հարկէ, այդ մեր պարտաւորութիւնն է, աւելացրեց Սալիմեանց:

Եւ տեսնելով երկի որ խօսակցութեան թիւը կտրվում է, ինքն խօսակցութիւնը դառնում է անբնական, արուեստական, նա չապակց վեր կենալ, մեկնեց ինձ իր ձեռքը ասելով «Ուրեմն աս. այժմ ցը տեսութիւն»:

— Ցը տեսութիւն, կրկնեցի ես, սեղմելով նրա ձեռքը:

(Կը շարունակվի)

բաժանների մեղսակիցներն են, մենք կասեցնենք թէ այդ մարդը վատութեան միջին յատակը, հէնց ամենացածր տեղը ինչէ՞ ։

Ահա մի այդպիսի խմբագիր՝ այժմ յանդիմանութեան չարիք անց կացրած խրատներէ տալի, հրաւիրում է թիւրքիայի հայերին թափել իրանց արիւնը թիւրքի համար այս պատերազմի մէջ. և այդ գրած տողերի համար փող է ստանում ժողովրդից և նրանով ապրում է... ուրեմն այդ մարդը թիւրքիայի հայերի արիւնի մէջ թաթխելով ուտում է իր հացը... և այդ մարդուն դեռ մենք հայ ենք անուանում։

Մի քանիներ տեսնելով այդ լրագրի հակահայկական ուղղութիւնը, զանազան բացատրութիւններ են տալիս դրան, բայց մենք աւելի կարծում ենք թէ իր յամուռ բնաւորութիւնը և իր վրայ պապական անսխալութեան համարում ունենալն է դրա պատճառը։ Այդ լրագրի մինչև այժմ խաբել էր Ռուսաստանի հայերին, իրանց եղբայրակիցներին, թիւրքիայի հայերի դրութեան վերաբերութեամբ. և եթէ մշտնա չը հաստատէր յարաբերութիւններ թիւրքիայի հայերի հետ և յատուկ հետաքննութիւններով չը հաւաքէր տեղեկութիւններ, Ռուսիա արեւակ հայերը դեռ խաբւած կը լինէին թիւրքիայի հայերի ճիշդ դրութեան և նոցա պահանջների վերաբերութեամբ։

Մենք բոլորովին համակրելով Կ. Պոլսի հայերի արած նոր շարժումին, քաջալերում ենք, գովում ենք նրանց այդ շարժումներ և յորդորում ենք որ անվախ կերպով շարունակեն իրանց արդար պահանջներ, արժէք չը տալով այնպիսի լրագրիւնրի պատուական խօսքերին և թշնամանքներին։

Ինչ՞ թիւրքիայի հայեր, դուք հարստահարվում էք, ջարդվում էք, կոտորվում էք կրօնամոլ բարբարոս թիւրքերից և քուրդերից, դուք կրում էք անտանելի նեղութիւններ ձեր հաւատը, ձեր ազգութիւնը պահպանելու համար, և այդ կրակի և արիւնի միջից մինչև այսօր կենդանի հասցրել էք մեզ հայի անունը, և այժմ էլ որ շարժարկում էք սոսկալի կերպով, որ դարձնում էք ձեր թաց աչքերը ձեր ուսուստանցի հայ եղբայրներին, նրանց մէջ տեսնում էք մի խումբ որոնք օգնութեան փոխանակ, թշնամուց աւելի վերադարձնում են ձեր սրտեր, ուղում են խեղդել ձեր ձայնը ձեր կոկորդի մէջ որ չը բողբոջէ թիւրքերի դէմ, — նրանք, աւելի թիւրքամոլներ են քան թէ բուն թիւրքերը, հակառակում են ձեզ, անպատուում են, ստում են ձեր հարստահարութիւնների բողբոջները, վերջապէս ուղում են կրկին ծանրաբեռնակ ձեր գերութեան շրթանները։ Դուք լաց էք լինում, ատում էք ծարաւի ենք և նրանց պատասխանում են ձեզ խնայէք ձեր արտասուքներ։ Դուք հայրենիքից զալթած, փախած, անպատասպար դողում էք ցրտից և նրանք երկաթէ շղթաներով կապում են ձեր սառած անդամները տաքացնելու համար։ Այո, թիւրքիայի հային անպատուում են ոչ միայն թիւրքը, ոչ միայն օտարազգիներ, ոչ միայն Միջերկրի, այլ որ աւելի ցաւալին է, թիւրքիւտ հրատարակուող և մի հայ լրագիր...։

Բայց մի վճառից բոլորովին, այստեղ կան նաև այնպիսի հայեր որոնք ազնիւ և զգալուն, ճշմարիտ ազգասէր և հայրենասէր, ցաւակցում են ձեզ, ցանկանում են որ դուք ազատվէք հարստահարութիւններից, կամենում են յարաբերութիւն ունենալ ձեզ հետ, օգնել թիւրքիայի հայերին։ Եւ այդ զգայուն հայերի թիւը օրից օր աւելանում է այստեղ։ Ահա այդ հայեր էին որ խմբակով մի մասնաժողով կազմեցին Ալաշկերտից և Բայազէթից թշուառ հայերին օգնելու համար։ Ձեռք և զէնք հրատարակութիւններ քանդում են այն չենական պատուարը որ բարձրացել է Կ. Պոլսի և թիւրքի գործող հայերի մէջ և այժմ Ռուս-

սաստանի հայերը սկսած են տեսնել թիւրքիայի հայերի իսկական դրութիւնը, տեղեկանալ նրանց կեանքի պայմաններին, գնահատել նրանց առաջդիմական ձգտումները և շարժումները, լսել և իմանալ նրանց արդարացի պահանջները։

Համարձակվում ենք մենք էլ խրատ տալ Կ. Պոլսի հայերին խրատներ տուող խմբագիրին որ մի հարցի վերաբերութեամբ լաւ տեղեկութիւն չունեցած չընդդիմանաս։ Եւ չանպատուի, մինչև որ լաւ չէր իմանում թէ ինչ է Կ. Պոլսի հայերը դիմադրում են այժմ՝ զինուորադրութեան, չը պէտք էր որ դրէր այդ տողեր որպէս զէնքը դրսուկ կարծած ժամանակ աչքը չը հանէր։

Գրելուց առաջ հարկաւոր է լաւ մտածել իսկ նա որ չէ կարող մտածել, լաւ կանէ որ գրիչը վայր դնի իր ձեռքից։

Մի թիւրքիացի հայ

ՆԱՄԱԿ ԱԼԷԿՍԱՆԴՐԱՊՈԼԻՑ

Յունվարի 20

Ալեքսանդրապոլում բնակվող հայերի թիւը, որ մինչև երբեք հազար տուն է հաշվում, գրեթէ մեծ մասը գաղթական գերդաստաններից է բաղկացած, որոնք գլխավորապէս Արդուսից, Ղարսից, Արտասից և ուրիշ շատ տեղերից են գաղթած, զանազան ժամանակներում։ Բայց դժբախտապէս, արանց միջի հասարակ ժողովրդի կեանքը այն աստիճան անբարոյական ու անարար կեղծ է, որ մարդ ակամայ չէ կարող հրաժարվել առանց մի անախորժ տպաւորութիւն հաստատելու։ Եւ յիշատակ շատ դարմանալի բան է, թէ ինչու համար պէտք է սրանք իրանց հայրենակիցներին բռնած բնական ճանապարհից չեղված լինեն։ Եւ կարող եմ ասել շատ հայաբնակ քաղաքներ եմ տեսել, բայց այս տեսակ ուտող հարեցող, վատնող, կուստի, աներկալ և անպարկեշտ ժողովուրդ, հաւատարմութիւն եմ, ոչ մէկ տեղ չեմ հանդիպել։ Վասն որոյ այդ բոլորովին հայ բնաւորութիւնից դուրս և անսովոր բան է թվում ինձ համար։

Այս պատերազմի ժամանակամիջոցին, Ալեքսանդրապոլի բնակիչները, մեծից սկսած մինչև փոքրը չաճված և չաճվում են ամեն գործի և առուտորի մէջ, բայց այնու ամենայնիւ, աղքատ մուրազկանների թիւը խմբերի է փոխվել։ Արդեօք, կարելի է հարցնել ընթերցողը, ինչ է գլխավոր պատճառը։ Ահա ասիկ՝ հասարակ ժողովրդի շուրջ և անբարոյական վարած կեանքը, Բայց չը կարծէք որ այդ մուրազկանները պատերազմից մնալով, կամ թիւրքերից ու քուրդերից կոտորված նոր գաղթականների խմբեր են, այլ բուն այստեղի հին բնակիչ մարդիկ են, ոսկիների մէջ «ըլլովորդ» որոնք գինեմանում են հասարակաց տներում վատնում ու փչացնում են անխնայապէս իրանց ունեցածը։ Շատ մայրեր և քոյրեր քաղցած, ցրտից և խնամութիւնից թմրած թշուառութեան մէջ կարելի է անիծում են իրանց ծնունդը, բայց որդիքը և այդ տեսակ թշուառ ընտանիքների հայրերը արեցողութեան չափաւորները գինեմանում, կարելի թիւթված գինեք և կամ ձէճի գարշելի հոտ ունեցող օդի բաժակը ձեռքների սաղանդարների հետ պաշկեղով ուրախ ու զուարթ ժամանակ են անցկացնում, և գիշերները ուշ, փոխանակ տուն գնալ ընտանիքի մօտ սրանք մաթուշկանների թիւը մտած չէ ԿՄՄՈՒՄԱՅ, ՏԻ ԴՈՒՄՈՒՄԱՅ երգելով փողոցներ են չափում, և անմեղ անցողաբար անողների գլխին առանց հայհոյանք թափելու ու քիթը վարելու, չեն հանդուստանում իսկ ցերեկը, Աստուած մի արտացէ, թէ գիշերից եկած գիւղացի հայ կանայք, հարսներ և աղջկերք փողոցով անցկանալ իրանց հարկաւոր առուտուրը անելու, այդ վրէժները պատրաստ են նրանց կողպատել և մինչև անգամ պատիւը վտանգի ենթարկել, որ դժբախտապէս, քանիցս անգամ հեռուից ականաւորները հետ պաշկեղով ուրախ ու զուարթ ժամանակ են անցկացնում, և գիշերները ուշ, փոխանակ տուն գնալ ընտանիքի մօտ սրանք մաթուշկանների թիւը մտած չէ ԿՄՄՈՒՄԱՅ, ՏԻ ԴՈՒՄՈՒՄԱՅ երգելով փողոցներ են չափում, և անմեղ անցողաբար անողների գլխին առանց հայհոյանք թափելու ու քիթը վարելու, չեն հանդուստանում իսկ ցերեկը, Աստուած մի արտացէ, թէ գիշերից եկած գիւղացի հայ կանայք, հարսներ և աղջկերք փողոցով անցկանալ իրանց հարկաւոր առուտուրը անելու, այդ վրէժները պատրաստ են նրանց կողպատել և մինչև անգամ պատիւը վտանգի ենթարկել, որ դժբախտապէս, քանիցս անգամ հեռուից ականաւորները հետ պաշկեղով ուրախ ու զուարթ ժամանակ են անցկացնում, և գիշերները ուշ, փոխանակ տուն գնալ ընտանիքի մօտ սրանք մաթուշկանների թիւը մտած չէ ԿՄՄՈՒՄԱՅ, ՏԻ ԴՈՒՄՈՒՄԱՅ երգելով փողոցներ են չափում, և անմեղ անցողաբար անողների գլխին առանց հայհոյանք թափելու ու քիթը վարելու, չեն հանդուստանում իսկ ցերեկը, Աստուած մի արտացէ, թէ գիշերից եկած գիւղացի հայ կանայք, հարսներ և աղջկերք փողոցով անցկանալ իրանց հարկաւոր առուտուրը անելու, այդ վրէժները պատրաստ են նրանց կողպատել և մինչև անգամ պատիւը վտանգի ենթարկել, որ դժբախտապէս, քանիցս անգամ հեռուից ականաւորները հետ պաշկեղով ուրախ ու զուարթ ժամանակ են անցկացնում, և գիշերները ուշ, փոխանակ տուն գնալ ընտանիքի մօտ սրանք մաթուշկանների թիւը մտած չէ ԿՄՄՈՒՄԱՅ, ՏԻ ԴՈՒՄՈՒՄԱՅ երգելով փողոցներ են չափում, և անմեղ անցողաբար անողների գլխին առանց հայհոյանք թափելու ու քիթը վարելու, չեն հանդուստանում իսկ ցերեկը, Աստուած մի արտացէ, թէ գիշերից եկած գիւղացի հայ կանայք, հարսներ և աղջկերք փողոցով անցկանալ իրանց հարկաւոր առուտուրը անելու, այդ վրէժները պատրաստ են նրանց կողպատել և մինչև անգամ պատիւը վտանգի ենթարկել, որ դժբախտապէս, քանիցս անգամ հեռուից ականաւորները հետ պաշկեղով ուրախ ու զուարթ ժամանակ են անցկացնում, և գիշերները ուշ, փոխանակ տուն գնալ ընտանիքի մօտ սրանք մաթուշկանների թիւը մտած չէ ԿՄՄՈՒՄԱՅ, ՏԻ ԴՈՒՄՈՒՄԱՅ երգելով փողոցներ են չափում, և անմեղ անցողաբար անողների գլխին առանց հայհոյանք թափելու ու քիթը վարելու, չեն հանդուստանում իսկ ցերեկը, Աստուած մի արտացէ, թէ գիշերից եկած գիւղացի հայ կանայք, հարսներ և աղջկերք փողոցով անցկանալ իրանց հարկաւոր առուտուրը անելու, այդ վրէժները պատրաստ են նրանց կողպատել և մինչև անգամ պատիւը վտանգի ենթարկել, որ դժբախտապէս, քանիցս անգամ հեռուից ականաւորները հետ պաշկեղով ուրախ ու զուարթ ժամանակ են անցկացնում, և գիշերները ուշ, փոխանակ տուն գնալ ընտանիքի մօտ սրանք մաթուշկանների թիւը մտած չէ ԿՄՄՈՒՄԱՅ, ՏԻ ԴՈՒՄՈՒՄԱՅ երգելով փողոցներ են չափում, և անմեղ անցողաբար անողների գլխին առանց հայհոյանք թափելու ու քիթը վարելու, չեն հանդուստանում իսկ ցերեկը, Աստուած մի արտացէ, թէ գիշերից եկած գիւղացի հայ կանայք, հարսներ և աղջկերք փողոցով անցկանալ իրանց հարկաւոր առուտուրը անելու, այդ վրէժները պատրաստ են նրանց կողպատել և մինչև անգամ պատիւը վտանգի ենթարկել, որ դժբախտապէս, քանիցս անգամ հեռուից ականաւորները հետ պաշկեղով ուրախ ու զուարթ ժամանակ են անցկացնում, և գիշերները ուշ, փոխանակ տուն գնալ ընտանիքի մօտ սրանք մաթուշկանների թիւը մտած չէ ԿՄՄՈՒՄԱՅ, ՏԻ ԴՈՒՄՈՒՄԱՅ երգելով փողոցներ են չափում, և անմեղ անցողաբար անողների գլխին առանց հայհոյանք թափելու ու քիթը վարելու, չեն հանդուստանում իսկ ցերեկը, Աստուած մի արտացէ, թէ գիշերից եկած գիւղացի հայ կանայք, հարսներ և աղջկերք փողոցով անցկանալ իրանց հարկաւոր առուտուրը անելու, այդ վրէժները պատրաստ են նրանց կողպատել և մինչև անգամ պատիւը վտանգի ենթարկել, որ դժբախտապէս, քանիցս անգամ հեռուից ականաւորները հետ պաշկեղով ուրախ ու զուարթ ժամանակ են անցկացնում, և գիշերները ուշ, փոխանակ տուն գնալ ընտանիքի մօտ սրանք մաթուշկանների թիւը մտած չէ ԿՄՄՈՒՄԱՅ, ՏԻ ԴՈՒՄՈՒՄԱՅ երգելով փողոցներ են չափում, և անմեղ անցողաբար անողների գլխին առանց հայհոյանք թափելու ու քիթը վարելու, չեն հանդուստանում իսկ ցերեկը, Աստուած մի արտացէ, թէ գիշերից եկած գիւղացի հայ կանայք, հարսներ և աղջկերք փողոցով անցկանալ իրանց հարկաւոր առուտուրը անելու, այդ վրէժները պատրաստ են նրանց կողպատել և մինչև անգամ պատիւը վտանգի ենթարկել, որ դժբախտապէս, քանիցս անգամ հեռուից ականաւորները հետ պաշկեղով ուրախ ու զուարթ ժամանակ են անցկացնում, և գիշերները ուշ, փոխանակ տուն գնալ ընտանիքի մօտ սրանք մաթուշկանների թիւը մտած չէ ԿՄՄՈՒՄԱՅ, ՏԻ ԴՈՒՄՈՒՄԱՅ երգելով փողոցներ են չափում, և անմեղ անցողաբար անողների գլխին առանց հայհոյանք թափելու ու քիթը վարելու, չեն հանդուստանում իսկ ցերեկը, Աստուած մի արտացէ, թէ գիշերից եկած գիւղացի հայ կանայք, հարսներ և աղջկերք փողոցով անցկանալ իրանց հարկաւոր առուտուրը անելու, այդ վրէժները պատրաստ են նրանց կողպատել և մինչև անգամ պատիւը վտանգի ենթարկել, որ դժբախտապէս, քանիցս անգամ հեռուից ականաւորները հետ պաշկեղով ուրախ ու զուարթ ժամանակ են անցկացնում, և գիշերները ուշ, փոխանակ տուն գնալ ընտանիքի մօտ սրանք մաթուշկանների թիւը մտած չէ ԿՄՄՈՒՄԱՅ, ՏԻ ԴՈՒՄՈՒՄԱՅ երգելով փողոցներ են չափում, և անմեղ անցողաբար անողների գլխին առանց հայհոյանք թափելու ու քիթը վարելու, չեն հանդուստանում իսկ ցերեկը, Աստուած մի արտացէ, թէ գիշերից եկած գիւղացի հայ կանայք, հարսներ և աղջկերք փողոցով անցկանալ իրանց հարկաւոր առուտուրը անելու, այդ վրէժները պատրաստ են նրանց կողպատել և մինչև անգամ պատիւը վտանգի ենթարկել, որ դժբախտապէս, քանիցս անգամ հեռուից ականաւորները հետ պաշկեղով ուրախ ու զուարթ ժամանակ են անցկացնում, և գիշերները ուշ, փոխանակ տուն գնալ ընտանիքի մօտ սրանք մաթուշկանների թիւը մտած չէ ԿՄՄՈՒՄԱՅ, ՏԻ ԴՈՒՄՈՒՄԱՅ երգելով փողոցներ են չափում, և անմեղ անցողաբար անողների գլխին առանց հայհոյանք թափելու ու քիթը վարելու, չեն հանդուստանում իսկ ցերեկը, Աստուած մի արտացէ, թէ գիշերից եկած գիւղացի հայ կանայք, հարսներ և աղջկերք փողոցով անցկանալ իրանց հարկաւոր առուտուրը անելու, այդ վրէժները պատրաստ են նրանց կողպատել և մինչև անգամ պատիւը վտանգի ենթարկել, որ դժբախտապէս, քանիցս անգամ հեռուից ականաւորները հետ պաշկեղով ուրախ ու զուարթ ժամանակ են անցկացնում, և գիշերները ուշ, փոխանակ տուն գնալ ընտանիքի մօտ սրանք մաթուշկանների թիւը մտած չէ ԿՄՄՈՒՄԱՅ, ՏԻ ԴՈՒՄՈՒՄԱՅ երգելով փողոցներ են չափում, և անմեղ անցողաբար անողների գլխին առանց հայհոյանք թափելու ու քիթը վարելու, չեն հանդուստանում իսկ ցերեկը, Աստուած մի արտացէ, թէ գիշերից եկած գիւղացի հայ կանայք, հարսներ և աղջկերք փողոցով անցկանալ իրանց հարկաւոր առուտուրը անելու, այդ վրէժները պատրաստ են նրանց կողպատել և մինչև անգամ պատիւը վտանգի ենթարկել, որ դժբախտապէս, քանիցս անգամ հեռուից ականաւորները հետ պաշկեղով ուրախ ու զուարթ ժամանակ են անցկացնում, և գիշերները ուշ, փոխանակ տուն գնալ ընտանիքի մօտ սրանք մաթուշկանների թիւը մտած չէ ԿՄՄՈՒՄԱՅ, ՏԻ ԴՈՒՄՈՒՄԱՅ երգելով փողոցներ են չափում, և անմեղ անցողաբար անողների գլխին առանց հայհոյանք թափելու ու քիթը վարելու, չեն հանդուստանում իսկ ցերեկը, Աստուած մի արտացէ, թէ գիշերից եկած գիւղացի հայ կանայք, հարսներ և աղջկերք փողոցով անցկանալ իրանց հարկաւոր առուտուրը անելու, այդ վրէժները պատրաստ են նրանց կողպատել և մինչև անգամ պատիւը վտանգի ենթարկել, որ դժբախտապէս, քանիցս անգամ հեռուից ականաւորները հետ պաշկեղով ուրախ ու զուարթ ժամանակ են անցկացնում, և գիշերները ուշ, փոխանակ տուն գնալ ընտանիքի մօտ սրանք մաթուշկանների թիւը մտած չէ ԿՄՄՈՒՄԱՅ, ՏԻ ԴՈՒՄՈՒՄԱՅ երգելով փողոցներ են չափում, և անմեղ անցողաբար անողների գլխին առանց հայհոյանք թափելու ու քիթը վարելու, չեն հանդուստանում իսկ ցերեկը, Աստուած մի արտացէ, թէ գիշերից եկած գիւղացի հայ կանայք, հարսներ և աղջկերք փողոցով անցկանալ իրանց հարկաւոր առուտուրը անելու, այդ վրէժները պատրաստ են նրանց կողպատել և մինչև անգամ պատիւը վտանգի ենթարկել, որ դժբախտապէս, քանիցս անգամ հեռուից ականաւորները հետ պաշկեղով ուրախ ու զուարթ ժամանակ են անցկացնում, և գիշերները ուշ, փոխանակ տուն գնալ ընտանիքի մօտ սրանք մաթուշկանների թիւը մտած չէ ԿՄՄՈՒՄԱՅ, ՏԻ ԴՈՒՄՈՒՄԱՅ երգելով փողոցներ են չափում, և անմեղ անցողաբար անողների գլխին առանց հայհոյանք թափելու ու քիթը վարելու, չեն հանդուստանում իսկ ցերեկը, Աստուած մի արտացէ, թէ գիշերից եկած գիւղացի հայ կանայք, հարսներ և աղջկերք փողոցով անցկանալ իրանց հարկաւոր առուտուրը անելու, այդ վրէժները պատրաստ են նրանց կողպատել և մինչև անգամ պատիւը վտանգի ենթարկել, որ դժբախտապէս, քանիցս անգամ հեռուից ականաւորները հետ պաշկեղով ուրախ ու զուարթ ժամանակ են անցկացնում, և գիշերները ուշ, փոխանակ տուն գնալ ընտանիքի մօտ սրանք մաթուշկանների թիւը մտած չէ ԿՄՄՈՒՄԱՅ, ՏԻ ԴՈՒՄՈՒՄԱՅ երգելով փողոցներ են չափում, և անմեղ անցողաբար անողների գլխին առանց հայհոյանք թափելու ու քիթը վարելու, չեն հանդուստանում իսկ ցերեկը, Աստուած մի արտացէ, թէ գիշերից եկած գիւղացի հայ կանայք, հարսներ և աղջկերք փողոցով անցկանալ իրանց հարկաւոր առուտուրը անելու, այդ վրէժները պատրաստ են նրանց կողպատել և մինչև անգամ պատիւը վտանգի ենթարկել, որ դժբախտապէս, քանիցս անգամ հեռուից ականաւորները հետ պաշկեղով ուրախ ու զուարթ ժամանակ են անցկացնում, և գիշերները ուշ, փոխանակ տուն գնալ ընտանիքի մօտ սրանք մաթուշկանների թիւը մտած չէ ԿՄՄՈՒՄԱՅ, ՏԻ ԴՈՒՄՈՒՄԱՅ երգելով փողոցներ են չափում, և անմեղ անցողաբար անողների գլխին առանց հայհոյանք թափելու ու քիթը վարելու, չեն հանդուստանում իսկ ցերեկը, Աստուած մի արտացէ, թէ գիշերից եկած գիւղացի հայ կանայք, հարսներ և աղջկերք փողոցով անցկանալ իրանց հարկաւոր առուտուրը անելու, այդ վրէժները պատրաստ են նրանց կողպատել և մինչև անգամ պատիւը վտանգի ենթարկել, որ դժբախտապէս, քանիցս անգամ հեռուից ականաւորները հետ պաշկեղով ուրախ ու զուարթ ժամանակ են անցկացնում, և գիշերները ուշ, փոխանակ տուն գնալ ընտանիքի մօտ սրանք մաթուշկանների թիւը մտած չէ ԿՄՄՈՒՄԱՅ, ՏԻ ԴՈՒՄՈՒՄԱՅ երգելով փողոցներ են չափում, և անմեղ անցողաբար անողների գլխին առանց հայհոյանք թափելու ու քիթը վարելու, չեն հանդուստանում իսկ ցերեկը, Աստուած մի արտացէ, թէ գիշերից եկած գիւղացի հայ կանայք, հարսներ և աղջկերք փողոցով անցկանալ իրանց հարկաւոր առուտուրը անելու, այդ վրէժները պատրաստ են նրանց կողպատել և մինչև անգամ պատիւը վտանգի ենթարկել, որ դժբախտապէս, քանիցս անգամ հեռուից ականաւորները հետ պաշկեղով ուրախ ու զուարթ ժամանակ են անցկացնում, և գիշերները ուշ, փոխանակ տուն գնալ ընտանիքի մօտ սրանք մաթուշկանների թիւը մտած չէ ԿՄՄՈՒՄԱՅ, ՏԻ ԴՈՒՄՈՒՄԱՅ երգելով փողոցներ են չափում, և անմեղ անցողաբար անողների գլխին առանց հայհոյանք թափելու ու քիթը վարելու, չեն հանդուստանում իսկ ցերեկը, Աստուած մի արտացէ, թէ գիշերից եկած գիւղացի հայ կանայք, հարսներ և աղջկերք փողոցով անցկանալ իրանց հարկաւոր առուտուրը անելու, այդ վրէժները պատրաստ են նրանց կողպատել և մինչև անգամ պատիւը վտանգի ենթարկել, որ դժբախտապէս, քանիցս անգամ հեռուից ականաւորները հետ պաշկեղով ուրախ ու զուարթ ժամանակ են անցկացնում, և գիշերները ուշ, փոխանակ տուն գնալ ընտանիքի մօտ սրանք մաթուշկանների թիւը մտած չէ ԿՄՄՈՒՄԱՅ, ՏԻ ԴՈՒՄՈՒՄԱՅ երգելով փողոցներ են չափում, և անմեղ անցողաբար անողների գլխին առանց հայհոյանք թափելու ու քիթը վարելու, չեն հանդուստանում իսկ ցերեկը, Աստուած մի արտացէ, թէ գիշերից եկած գիւղացի հայ կանայք, հարսներ և աղջկերք փողոցով անցկանալ իրանց հարկաւոր առուտուրը անելու, այդ վրէժները պատրաստ են նրանց կողպատել և մինչև անգամ պատիւը վտանգի ենթարկել, որ դժբախտապէս, քանիցս անգամ հեռուից ականաւորները հետ պաշկեղով ուրախ ու զուարթ ժամանակ են անցկացնում, և գիշերները ուշ, փոխանակ տուն գնալ ընտանիքի մօտ սրանք մաթուշկանների թիւը մտած չէ ԿՄՄՈՒՄԱՅ, ՏԻ ԴՈՒՄՈ

ГОДЪ ШЕСТОЙ

Иногородные адресуют свои требованія въ Тиф-
лисъ въ редакцію *Тифлискаго Вѣстника*.

1-8

Մանօթիւն. Բացի վերոյիշեալ ժամանակներէց ուրիշ ժամանակ ստորագրութիւնը չէ ընդունվում:

3-3

Въ Тифлисъ въ конторѣ редакціи, въ домѣ Хосроева, на Вельяминовской улицѣ.
Контора открыта ежедневно съ 9 ч. утра до 2 пополудни и съ 6 до 8 ч. вечера

፳፻፲፱. 1878.

Խմբագիր — հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ